

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та найменування спеціальності)
За освітньою програмою
«Бізнес-статистика та аналітика»
(назва освітньої програми)

на тему:

«Статистична оцінка тенденцій розвитку підприємництва як фактору економічного зростання»

Виконавець:

Студентка факультету економіки та управління підприємництвом

Чайковська О. О. _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Ольвінська Ю. О. _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. Розвиток підприємництва є одним з найважливіших чинників не тільки становлення, але й розвитку ринкової економіки України, особливо в умовах економічної і політичної нестабільності, які характерні для нашої країни в даний час. Тому про необхідність максимального сприяння створенню умов для успішного розвитку малого бізнесу та підприємництва, який, у свою чергу, повинен сприяти не тільки розв'язанню соціальних проблем, але й служити основою для економічного зростання України, останнім часом декларується багато. Важливою є не лише економічна суть процесу, а власне, сам процес, який має значний вплив на соціальну функцію ринкової системи. Отже, проблема визначення місця і ролі малого бізнесу на будь-якому етапі розвитку суспільства буде актуальною і її слід розглядати у контексті взаємозв'язку економічного, соціального і політичного змісту, а також взаємовпливу на відповідні елементи суспільної структури в конкретних умовах.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Закріплення теоретичних знань і здобуття навичок обробки статистичної інформації, а також аналіз та дослідження стану підприємницької діяльності в Україні і розгляд проблем, які пов'язані з його розвитком.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є:

- 1) ознайомитися з актуальним станом підприємництва України та проблемами його розвитку;
- 2) виявити тенденції обсягів підприємницької діяльності, що склалися за останні роки;
- 3) оцінити регіональні особливості розвитку підприємництва України;
- 4) виявити основні тенденції та можливі шляхи (прогноз) розвитку стану підприємництва України у порівнянні малого бізнесу з середнім і великим;
- 5) проаналізувати основні показники життєдіяльності суб'єктів підприємницької діяльності;
- 6) ознайомитися з методами оцінки розвитку бізнесу на базі системи індикаторів;
- 7) провести інтегральний аналіз регіонів України за рівнем розвитку підприємства;
- 8) побудувати кореляційно-регресійні моделі обсягу реалізованої продукції малих підприємств;
- 9) зобразити графічно результати аналізу.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є кількісно-якісна характеристика показників, що характеризують рівень розвитку підприємництва в Україні та в окремих її регіонах у 2010-2019 роках.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є статистичний аналіз просторово-часової варіації сукупності суб'єктів господарювання України та показники їхньої життєдіяльності.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи використовувались такі статистичні методи: метод статистичного групування, метод відносних та середніх величин, метод аналізу динаміки рядів, методи середньої плинної та аналітичного вирівнювання, метод інтегральної оцінки, КРА, графічний метод. Для обробки й аналізу інформації використовувалися такі комп'ютерні програми: Microsoft Excel 2010 та Microsoft Word 2010.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних і закордонних вчених, нормативно-законодавчі акти України, дані офіційних статистичних збірників України, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та державних установ, матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 2 статті:

1. Чайковська, О. О. Організація вибіркового обстеження у різних країнах світу [Текст] / О. О. Чайковська, К. В. Вітківська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 132 – 139.
2. Чайковська, О. О. Статистичний аналіз впливу факторів на рівень розвитку малого підприємництва в Україні [Текст] / О. О. Чайковська, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 7. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2021. – С. 26 – 32.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми кваліфікаційної роботи, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

В першому розділі кваліфікаційної роботи «**Теоретичні засади розвитку підприємництва**» було розглянуто методологічні та теоретичні основи вивчення правопорушень та злочинності, було висвітлено законодавчі та нормативні бази у сфері підприємництва, наведено основні класифікації підприємств за розміром; розглянуто основні проблеми розвитку та сучасний стан підприємництва і України.

В другому розділі кваліфікаційної роботи «**Статистичний аналіз суб'єктів підприємницької діяльності: сучасний стан та проблеми розвитку**» було проведено аналіз динаміки показників кількості підприємств в Україні, проведено аналіз розподілу кількості суб'єктів господарювання за окремими видами економічної діяльності в Україні, проведено диференціацію регіонів України за кількістю підприємств. Здійснено прогнозування кількості середніх та великих підприємств в Україні на майбутні роки.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи «**Оцінка розвитку бізнесу на базі системи індикаторів**» розраховано інтегральні індекси рівня розвитку підприємництва в окремих регіонах України, проведено кореляційно-регресійний аналіз обсягів реалізації продукції малих підприємств в Україні.

ВИСНОВКИ

Проведений у роботі аналіз показав, що розвиток підприємництва в Україні значно відстає від потреб сучасної української економіки. Малі підприємства, що є рушійною силою економік більшості розвинених країн світу, в Україні поки що самі потребують особливої уваги та підтримки з боку держави.

Головними перешкодами для подальшого зростання є складність законодавства, корупція та недостатній попит. Ці перешкоди за декілька років вийшли на перші місця, обійшовши нестабільну політичну ситуацію.

Серед перешкод середнього рівня важливості є два чинники, що пов'язані з державним регулюванням – пряме та непряме (адміністративне) податкове навантаження. Крім того, бізнесу заважає складність отримання документів дозвільного характеру.

На даний момент і протягом багатьох років в структурі підприємств України склалася цілком стабільна ситуація: питома вага малих підприємств України а загальному обсязі складає приблизно 95%, середніх підприємств – майже 5%, а великих – менше одного відсотка (0,2%).

На сьогоднішній день малий бізнес в Україні є найчисельнішим способом ведення господарства. Найбільшу питому вагу в загальній кількості підприємств займає саме малий бізнес з максимальним значенням в майже 96% і мінімальним в 94%. Але деякі показники діяльності малих підприємств мають тенденцію до скорочення. Так, кількість працюючих у 2019 році в порівнянні з 2010 роком зменшилася на 22,5% або на 460 тисяч осіб. В середньому щорічно цей показник зменшувався на 0,3%. Економічна сутність цього зменшення є суто негативною як для сфери малого підприємництва, так і для економіки країни в цілому, оскільки малий бізнес є головним джерелом робочих місць. Попри те, що кількість найманих працівників поступово зменшується, обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) сфери малого бізнесу постійно збільшуються. У 2019 році обсяги реалізації склали 183 987 млн. грн., що в три рази більше обсягів 2010 року.

Щодо середнього і великого бізнесу за період з 2011 по 2019 роки, або у 2019 порівняно з 2010 роком, тобто за 9 років, кількість суб'єктів господарювання середнього і великого бізнесу в Україні зменшилася на 3,3 тис. підприємств, або на 15,3%. В середньому щорічно за той самий період кількість середніх і великих підприємств зменшувалася на 367 підприємств, або на 1,8%. Така тенденція є загальновідомим фактом, спричинення якого зумовило загострення економічно-кризової ситуації та великий податковий тиск на великі підприємства. При збереженні тенденції до рівномірного зменшення кількості суб'єктів господарювання середнього і великого

бізнесу в Україні, що сформувалася протягом 2010-2019 рр., з вірогідністю в 74,8% можна стверджувати, що зменшення кількості суб'єктів господарювання середнього і великого бізнесу в Україні в 2020 році складе 14557 підприємств, в 2021 – 13917 одиниць, а в 2022 році – 13278 підприємств.

Проведений аналіз диференціації областей України свідчить про недостатній рівень розвитку бізнесу в регіонах України. В перші три групи потрапили більшою мірою регіони заходу і півночі України. Такі результати групування можна пов'язати з територіальним розміщенням даних регіонів, їхніми природно-територіальними ознаками, економічним розвитком. Більшість з даних регіонів не є індустріально розвиненими, порівняно з регіонами трьох останніх груп. Регіони, які до них потрапили, також мають схожі характеристики. До цих груп увійшли Київська, Львівська, Одеська, Харківська і Дніпропетровська області. Ці регіони можна назвати економічними центрами з найбільшою кількістю населення, туристично значущими місцями, розташованими також на великих торговельних шляхах і мають багаті природно-географічні ресурси. Ці фактори впливають на привабливість регіонів до ведення бізнесу в них.

За допомогою інтегральних індексів можливо проаналізувати розвиток підприємництва також за видами економічної діяльності та провести глибокий аналіз у кожній області на рівні окремих районів.

Кореляційно-регресійна модель обсягів реалізації продукції малих підприємств показала такі результати: при збільшенні суми валових капітальних інвестицій на 1 тис. грн.. обсяг реалізованої продукції малих підприємств виробничої сфери збільшується на 2,067 тис грн., при збільшенні середньорічної кількості найманих працівників на 1 особу обсяг реалізованої продукції збільшується на 764,25 тис. грн.

Побудовані кореляційно-регресійні моделі можуть бути використані для прогнозування показника обсягу реалізованої продукції як по окремих малих підприємствах, такі по групах підприємств за видами економічної діяльності. Для цього в отримані кореляційно-регресійні моделі необхідно підставити проектні значення факторів. Таке прогнозування є доцільним при управлінні розвитком малого підприємництва і визначенні пріоритетних напрямків вкладення інвестицій, зайнятості трудових ресурсів тощо.

Проаналізувавши фактори, що впливають на процес управління розвитком бізнесу і підприємництва в Україні, особливо в умовах кризи, можна зазначити, що недосконалість теоретичних і нормативних положень оподаткування бізнесу і підприємництва, відсутність цілісної науково-обґрунтованої концепції податкової політики у цьому секторі економіки обумовлюють недостатній рівень використання потенціалу бізнесу. Про це свідчить тенденція основних показників розвитку підприємств за 2010-2019 рр.

АНОТАЦІЯ

Чайковська О. О.

(прізвище та ініціали студента)

«Статистична оцінка тенденцій розвитку підприємництва як фактору економічного зростання»,

(назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

051 «Економіка» за освітньою програмою

«Бізнес-статистика та аналітика»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – підприємницька діяльність України

У роботі розглядаються теоретичні та методологічні питання щодо статистичної оцінки підприємницької діяльності в Україні, проведено аналіз динаміки кількості суб'єктів господарювання малого, середнього та великого розмірів в Україні. Проаналізовані основні показники діяльності підприємств України. Зроблено прогноз кількості підприємств середнього і великого розміру на майбутні роки. Проведено аналіз регіональних особливостей розвитку підприємництва в Україні. Побудована кореляційно-регресійна модель обсягу реалізованої продукції малих підприємств в Україні.

Ключові слова: підприємницька діяльність, бізнес, економічний розвиток, фактори зростання, малий бізнес, статистичний аналіз.

ANNOTATION

Nefidova N.R.,

(surname and initials of the student)

«Statistical assessment of business development trends as a factor of economic growth»

(title of qualification work)

qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in special

051 «Economics» for the educational program

"Business statistics and analytics",

Odessa National University of Economics

Odessa, 2021

The qualification work of the bachelor's degree consists of three sections. The object of the study - business activity of Ukraine.

The article deals with theoretical and methodological issues concerning the on statistical evaluation of entrepreneurial activity in Ukraine, analysis of the dynamic of the number of small, medium and large businesses in Ukraine. The main performance indicators of Ukrainian enterprises are analyzed. The number of medium and large enterprises is forecast for the coming years. The analysis of regional features of business development in Ukraine is carried out. A correlation-regression model of sales volume of small enterprises in Ukraine has been built.

Key words: business, economic development, growth factors, small business, statistical analysis.